

28.2.2016

Správa o odpado- vom hospodár- stve obce Nesluša za r. 2015

Pre potreby orgánov samosprávy
a zainteresovanú verejnosť

Jaroslav Král
REFERÁT ŽP

1. ÚČEL SPRÁVY

Referát ŽP obecného úradu je zodpovedný za metodické usmerňovanie problematiky činností odpadového hospodárstva obce a správu agendy komunálneho odpadu (KO). Je ďalej zodpovednosťou referátu predložiť analytickú správu o odpadovom hospodárstve obce za rok 2015 pre oba najvyššie orgány samosprávy, ktoré svojimi rozhodnutiami určujú rozsah a úroveň výkonu činností odpadového hospodárstva obce, ako aj účelné, účinné, efektívne a hospodárne vynakladanie verejných prostriedkov na tomto úseku samosprávnej pôsobnosti obce.

Obecné zastupiteľstvo (najvyšší orgán samosprávy) má vyhradené právo rozhodovať o zásadných otázkach obce a vytvárať svojimi rozhodnutiami podmienky pre výkon činností obce na úseku odpadového hospodárstva, vrátane určenia finančného, materiálneho a organizačného zabezpečenia (rozpočet obce).

Starostka (najvyšší výkonný orgán obce) prostredníctvom zamestnancov obecného úradu zabezpečuje činnosti odpadového hospodárstva určené zastupiteľstvom, vystupuje navonok v oblasti zmluvných vzťahov so subjektmi podieľajúcimi sa na výkone vybraných činností a rozhoduje v správnom konaní o právach a povinnostiach obyvateľov obce a ďalších osôb.

Vysvetľujúce poznámky k spracovaniu:

- Do komplexu činností odpadového hospodárstva obce môže patriť aj nakladanie s odpadovými vodami z domácností a organizácií v obci, ktoré s ohľadom na vybudovanie a sprevádzkovanie splaškovej kanalizácie v r. 2014 patrí (prevažne) do pôsobnosti SEVAK a. s. Žilina. Problematikou nakladania s odpadovými vodami sa správa nezaoberá. Správa sa bližšie nezaoberá ani možným rozporom záujmov¹.
- V tabuľkách uvedené údaje používajú na oddelenie tisícov „čiarku“, namiesto desatinnej čiarky je použitá „bodka“; ďalej sa v tabuľkách používa 'ekvivalentný počet' 3250 obyvateľov obce.
- Rozsah správy 1+7 strán, 2882 slov; prácnosť vypracovania 32,5 hod.

2. VÝCHODISKÁ ROKU 2015

Za významné dopady pre systém odpadového hospodárstva obce možno považovať tieto rozhodnutia samosprávy:

- Na svojom ustanovujúcom zasadnutí dňa 12.12.2014 schválilo Obecné zastupiteľstvo VZN o poplatkoch za KO a DSO s účinnosťou od 1.1.2015, ktorým zásadne zmenilo systém nakladania s KO z množstvom zberu na zber s paušálnym poplatkom 15,- EUR/osobu a rok. Predkladateľkou návrhu VZN bola referentka pre miestne dane a poplatky p. Ing. J. Škutová.
- Obec pri zvoze a likvidácii KO pokračovala v zmluvných vzťahoch so zberovou spoločnosťou T+T a. s. Žilina, pričom boli naďalej triedené len dve zložky KO – sklo a plasty.
- Od 1.7.2015 bol obcou v spolupráci s T+T zavedený triedený zber ďalších dvoch zložiek KO – papier a kovy s priamym ekonomickým dopadom na zníženie poplatku za uloženie odpadu na skládku (fakturácia T+T). Zber troch separovaných zložiek KO (sklo, papier, kovy) sa od 1.7.2015 realizuje na 8. zberných miestach obce s použitím 1100 l kontajnerov; triedený zber plastov ostal v pôvodnej podobe so zvozom obcou a následným odvozom zberovou spoločnosťou T+T.

¹ 'Rozporom záujmov' sa v legislatíve SR rozumie skutočnosť, kedy je uprednostnený osobný záujem pred verejným záujmom; 'verejný záujem' je taký záujem, ktorý prináša prospech všetkým alebo väčšine obyvateľov obce; 'osobný záujem' je záujem, ktorý prináša prospech jednotlivcom, skupine alebo im blízkym osobám.

3. EKONOMICKÉ HODNOTENIE ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

V nasledujúcich tabuľkách 1 a 2 sú uvedené údaje hodnotiace rozsah činností systému KO z hľadiska nákladov a výnosov, pričom tab. 1 uvádza dlhodobý vývoj za roky 2009 – 2015 a tab. 2 sa venuje porovnaniu možných dopadov rozhodnutí orgánov samosprávy medziročným porovnaním roku 2015 s rokom 2014 a s dlhodobým vývojom podľa tab. 1.

Pri **nákladoch** sú zvažované úhrady faktúr zberovej spoločnosti, faktúr za nákup plastových vriec na triedený odpad a nákup nádob/kontajnerov na ZKO a pokuta obci. Nie sú obsiahnuté personálne náklady (mzdové a OON) na výkon viacerých funkcií odpadového hospodárstva zamestnancov obecného úradu a náklady na použitie dopravných prostriedkov pri zbere/zvoze KO v obci, prípadne likvidácii čiernych skládok. Pomocou tab. 3 sa dá usúdiť, že ročné personálne náklady môžu dosahovať výšku cca 19 000,- EUR. Keďže na obecnom úrade nie je zriadená funkcia hlavného ekonóma obce alebo prednostu obecného úradu (s primeraným ekonomickým vzdelaním a praxou), nie sú vytvorené organizačné a personálne predpoklady ani pre určenie úplných nákladov na činnosti odpadového hospodárstva a stanovenie obecnej réžie.

Výnosy z činností sú úplnými výnosmi v tom zmysle, že sa dá účtovníctvom presne určiť výška uhradených poplatkov za KO a DSO v jednotlivých rokoch. Žiaľ, naďalej pretrváva stav, kedy najmä obecné organizácie (s vedomím orgánov samosprávy) neplatia žiadne poplatky za KO a DSO, čím si neoprávnene 'vylepšujú' svoje rozpočty, skresľujú účtovníctvo a finančné a prevádzkové ukazovatele; pritom nie sú motivované náklady na KO cieľavedome znižovať. Aj v prípade výnosov platí, že (s ohľadom na neexistenciu činností hlavného ekonóma) sú nedostupné štruktúrované údaje o poplatníkoch a údaje k stanoveniu účinnosti spoplatňovania činností nakladania s KO.

Tab. 1 – Dlhodobý vývoj nákladov a výnosov obce za KO za roky 2009-2015 v eurách

	1	2	3	4	5	6	7		
rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	spolu	na obyv.
Náklady	30,305	26,307	26,785	33,043	29,617	31,937	52,695	230,689	11.83
Výnosy	11,313	18,538	11,902	16,832	15,354	21,807	42,129	137,875	7.07
Rozdiel (strata)	(18,992)	(7,769)	(14,883)	(16,211)	(14,263)	(10,130)	(10,566)	(92,814)	(4.76)

Tab. 2 – Náklady a výnosy obce za KO v rokoch 2015 a 2014

	2015		2014		Porovnanie r. 2015 a 2014 v %	Porovnanie s dlhodobým priemerom v %
	eur	eur/obyv.	eur	eur/obyv.		
Náklady	52,695	16.21	31,937	9.83	165.0	159.9
Výnosy	42,129	12.96	21,807	6.71	193.2	213.9
Rozdiel (strata)	(10,566)	(3.25)	(14,263)	(3.12)	104.3	79.7

Tab. 3 - Činnosti obecného úradu v odpadovom hospodárstve, určenie ročnej prácnosti

Činnosť	Ročný fond prac. času v hod.	% podiel (odhad)	Ročná prácnosť v hod
- Výber daní a poplatkov	1,500	30	500
- Výkon OH	1,500	50	750
- Referát ŽP	480	85	408
- Ostatné	2x1,500	15	450
Spolu	-	-	2108

Z tabuliek 1 a 2 možno vyvodit' tieto **predbežné závery**:

- (neúplné) Náklady na činnosti v roku 2015 v porovnaní s dlhodobým vývojom a v porovnaní s r. 2014 neúmerne vzrástli (165%), pričom fluktuácia dát o nákladoch v jednotlivých rokoch je značná, čo svedčí, že problematika KO je obcou dlhodobo neriadená.
- (neúplné) Náklady na obyvateľa sa oproti dlhodobému priemeru 11,83 EUR zvýšili na 16,21 EUR, čo by malo viesť k úvahe, či rozhodnutie obecného zastupiteľstva z 12. 12. 2014 nebolo namierené proti záujmom obce a jej obyvateľom; výška poplatku 15,- EUR/osobu a rok bola stanovená v rozpore so zákonom o odpadoch.
- V r. 2015 výrazne vzrástli výnosy z výberu poplatkov za KO a DSO (213,9 %, resp. 193,2 %). Nie je pritom známe,
 - o koľko tvoria uhradené nedoplatky z predchádzajúcich rokov (v systéme množstvového zberu), nie je ani známe v akej výške bol/je dlh poplatníkov voči obci;
 - o možno konštatovať, že výber poplatkov bol a pravdepodobne naďalej ostáva neriadený, o čom svedčí najmä fluktuácia dát o výnosoch, pričom obec zjavne nerešpektuje ustanovenie § 4 ods. 3 písm. e) zákona o obecnom zriadení a niektoré ustanovenia zákona č. 502/2001 Z. z.;
 - o nemožno vyvodit' záver, že zavedením paušálneho poplatku sa výrazne zvýšili výnosy obce z poplatkov za KO a DSO; nie je pritom známy počet obyvateľov, ktorým bol znížený poplatok za KO a DSO a súvisiace dopady na zníženie rozpočtových výnosov obce.

4. NATURÁLNE HODNOTENIE ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

Obraz výkonu odpadového hospodárstva možno získať najmä analýzou údajov o množstve zozbieraného a odvezeného/likvidovaného či inak spracovaného KO. Jednotkami množstva nech sú tony alebo kilogramy.

Vzhľadom k obmedzenej dostupnosti objektívnych údajov sú v nasledujúcich tabuľkách analyzované jednotlivé zložky KO iba za rok 2015 a čiastočne za rok 2014.

Celková produkcia KO odvezená zberovou spoločnosťou

Okrem množstiev uvedených v nasledujúcej tabuľke 4 bolo zberovou spoločnosťou odvezených 35 VKK zmesového KO, 3 VKK skla (od podnikateľov) a 3 VKK starých pneumatík (prevažne od podnikateľov – najmä traktorové, z náklad. aut a p.) bez identifikácie pôvodcu odpadu a bez určenia tonáže.

Dôležitým ukazovateľom je, že 1 obyvateľ našej obce v roku 2015 vyprodukoval 191 kg KO, z toho 22 kg (11,5 %) bol triedený KO. Z Programu odpadového hospodárstva SR do r. 2020 vyplýva, že v ŽSK v r. 2013 bol ukazovateľ 308 kg/obyvateľa, z toho 51 kg (16,6 %) bol vytriedený KO. Cieľom

Programu SR je do roku 2020 vytriediť 50 % KO a dá sa očakávať, že Program ŽSK do r. 2020 určí takisto najmenej 50%-nú, pre obec záväznú vytriedenosť.

Ak by 1 obyvateľ našej obce v roku 2015 reálne vyprodukoval v priemere cca 300 kg odpadu (množstvo odpovedajúce priemeru ŽSK v r. 2013), tak 1/3 skočila na čiernych skládkach, v Neslušanke a/alebo bola domácnosťami spálená, s negatívnymi dopadmi na prírodu a krajinu (ŽP) a/alebo na ovzdušie a zdravie obyvateľov.

Za zarážajúce skutočnosti, svedčiace o pokračovaní nefunkčnosti odpadového hospodárstva obce aj v r. 2015 sú **nulové zbery** (i) drobného stavebného odpadu (DSO), (ii) biologicky rozložiteľného KO (BRKO), (iii) KO z čistenia miestnych komunikácií (MK) a verejných priestranstiev (VP).

Otázne je triedenie odpadu na obecnom cintoríne v správe miestneho podnikateľa a dlhoročného poslanca p. J. Liska (ročná dotácia obce tu je 5 450,- EUR pri krytí niektorých nákladov na údržbu/prevádzku cintorína a 'Domu nádeje' z rozpočtu obce, schváleného zastupiteľstvom bez rozpočtových príjmov za prenájmy hrobových miest). Otázne ostáva triedenie KO v obecných organizáciách so zodpovednosťou ich riaditeľov/vedúcich zamestnancov odmeňovaných z rozpočtu obce a hodnotených zriaďovateľom, teda obcou.

Ak by v obci v roku 2020 ostala rovnaká úroveň produkcie KO ako v r. 2015, tak bude potrebné vytriediť cca 310 ton, čo s ohľadom na hlavný cieľ Programu odpadového hospodárstva SR do r. 2020, **je bez razantného pôsobenia orgánov samosprávy** a úzkej spolupráce s obyvateľmi **úloha nereálna**.

Tab. 4 – Produkcia a odvoz KO v r. 2015

Druh KO	Tony	% z celku	Kg/obyv.
- <i>Zmesový KO</i>	544.94	87.75	167.67
- <i>Papier</i>	2.00	0.32	0.62
- <i>Plasty</i>	29.81	4.80	9.17
- <i>Sklo</i>	38.68	6.23	11.90
- <i>Kovy</i>	0.97	0.16	0.30
- <i>Objemný KO</i>	4.62	0.74	1.42
- <i>DSO</i>	0	0.00	-
- <i>BRKO</i>	0	0.00	-
- <i>Čistenie MK a VP</i>	0	0.00	-
- <i>Cintorín²</i>	-	-	-
Spolu	621.02	100	191 (zaokr.)

Zmesový komunálny odpad (ZKO)

V prípade ZKO nemožno urobiť porovnanie r. 2015 a r. 2014 alebo dlhodobým vývojom, nakoľko do r. 2014 bol uplatnený medzi obcou a zberovou spoločnosťou pre obec zmluvne nevýhodný systém založený na množstvových jednotkách litre, resp. obsahu a počte zberových nádob (110 l, 1100 l a VKK³); objektívne údaje v tonách (alebo kg) sú nedostupné.

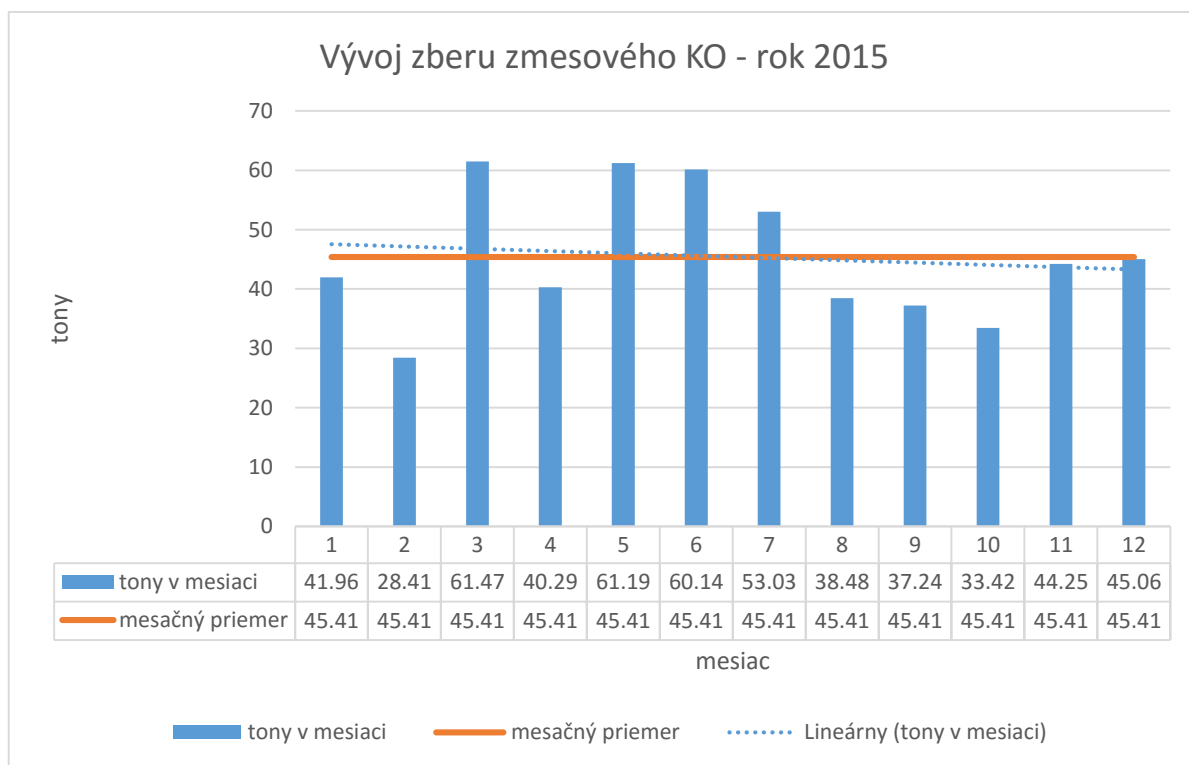
Mesačný vývoj zberu a zvozu ZKO je ukázaný v obrázku 1. Celkom bolo v r. 2015 zberovou spoločnosťou odvezených na skládku 544,94 ton ZKO; jednotkové náklady/platby zberovej spoločnosti

² Údaje neznáme.

³ Veľkokapacitné kontajnery (objem 7m³, t. j. 7 000 l).

boli 75,95 EUR/tonu ZKO (vč. DPH), resp. 12,74 EUR/obyvateľa a rok. Do celkového množstva nie je započítaných 35 VKK bez identifikácie pôvodcu odpadu, kde okrem jedného prípadu zberová spoločnosť nevykázala tonáž.

Z grafické zobrazenia (obr. 1) vyplýva, že bolo z obce vyvázaných priemerne 45,41 ton/mesiac ZKO. Pričom v jednotlivých mesiacoch dochádza k značným nezdôvodnitelným fluktuáciám (napr. február 28,41 ton, marec 61,47 ton), čo svedčí o chaotickom správaní pôvodcov KO, resp. pokračujúcom neriadenom systéme odpadového hospodárstva. V priebehu roka 2015 možno zaznamenať iba nepatrne klesajúci lineárny trend zberu ZKO, pričom je zrejmé, že v ZKO končí aj iný odpad, podliehajúci triedeniu.

Obr. 1 – Vývoj zberu a zvozu zmesového KO v r. 2015 v tonách (podľa fakturácie T+T)

Triedený zber

- PAPIER: zber zavedený k 1. 7. 2015, množstvo 2,00 tony a 0,62 %-né zastúpenie je nízke až zanedbateľné. Je pravdepodobné, že papier (a kartóny) s obsahom zdraviu škodlivých alebo nebezpečných látok sú domácnosťami spaľované, čo má nepriaznivé dopady na stav ovzdušia v obci a zdravie obyvateľov.
- KOVY: zber zavedený k 1. 7. 2015, množstvo 0,97 tony a 0,16 % je nízke až zanedbateľné. Pravdepodobne táto zložka končí v ZKO.
- PLASTY a SKLO: tradične triedené zložky KO, pri plastoch realizované systémom zberu do vriec so zvozom „od domu“ obcou na miesto odvozu T+T pri ihrisku. Sklo je od 1.7.2015 zberané do kontajnerov o objeme 1100 l, pričom časť podnikateľov si vybavila zber do VKK umiestnených na ihrisku. Je pritom dôvodné sa domnievať, že do VKK umiestňujú aj iný odpad, ktorého sú povinní sa zbaviť iným spôsobom a nie na náklady obce a jej obyvateľov. Z tabuľky 5 vyplýva, že triedený zber plastov má významne pozitívny rastový trend. Hlboký pokles zberu skla môže byť spôsobený tým, že so zavedením paušálneho poplatku končí časť skla v nádobách na ZKO (producenti nie sú motivovaní triediť) a to v kombinácii so samostatným zberom skla pre úzku skupinu podnikateľov.

Tab. 5 – Množstvá plastov a skla v r. 2015 a 2014

Zložka	2015 (tony)	2014 (tony)	Porovnanie v %
- <i>Plasty</i>	29.81	26.61	112.0
- <i>Sklo</i>	38.68	48.61	79.6

5. VÝCHODISKÁ PRE ROK 2016

Dňa 11.12.2015 schválilo obecné zastupiteľstvo VZN o nakladaní s KO a DSO (účinné od 1.1.2016), ktoré úzko súvisí s uplatnením nového zákona o odpadoch. Predkladateľom bol J. Král z referátu ŽP. VZN zavádza (okrem doteraz triedených zložiek KO) aj zber viacvrstvových obalov (od februára 2016), liekov, jedlých olejov a tukov a BRKO. VZN spresňuje nakladanie so ZKO, DSO a objemným KO, nebezpečným odpadom a elektroodpadom. Vo VZN sa riešia práva a povinnosti právnických a fyzických osôb, producentov reštauračného odpadu a držiteľov starých vozidiel. Vo VZN je určený postup pri vzniku a likvidácii nelegálnych skládok odpadu v katastri obce.

Časť „nových“ činností obce (obecného úradu) nie je finančne, materiálne a organizačne (tým ani personálne) zabezpečená rozpočtom obce na rok 2016, schváleným zastupiteľstvom dňa 11.12.2015. S ohľadom na absenciu činností na úseku hlavného ekonóma obce odporúčam bezodkladne riešiť rozpočtové opatrenia komisiou finančnou a sociálnou na čele s poslancom p. Ing. J. Kubalom. Pritom od komisie PLVH a ŽP, kde je predsedom poslanec p. Ing. A. Chovaňák, možno očakávať návrhy a participáciu na činnostiach súvisiacich s dodržiavaním zákonnosti v odpadovom hospodárstve, ako aj návrhy opatrení pre Program odpadového hospodárstva obce do r. 2020.

Riešenia odpadového hospodárstva obce úzko súvisia so zmluvnou spoluprácou so zberovou spoločnosťou T+T (od 1.1.2016 nová zmluva) a spoločnosťou zodpovednosti výrobcov ENVI-PAK (triedený odpad – obaly). Pritom náklady na zvoz a likvidáciu ZKO sa od 1.1.2016 zvýšili indexom 1,31 z dôvodu zmeny lokácie skládky do Žiaru n/H. Hrubý odhad očakávaných platieb zberovej spoločnosti v r. 2016 za ZKO je 55 000,- EUR, s reálnym predpokladom, že vyprodukované množstvo ostane najmenej na úrovni r. 2015, hoci by sa malo triedením znížiť o cca 8 % (skutočnosť januára 2016 vôbec nezodpovedá predpokladu/úlohe množstvom zníženia triedením).

Dňa 11.12.2015 schválilo obecné zastupiteľstvo VZN o poplatkoch za KO a DSO (účinnosť od 1.1.2016). Jednalo sa o anonymný návrh VZN bez uvedenia predkladateľa, prijatý zastupiteľstvom bez pripomienok. Pre rozhodujúcu časť pôvodcov odpadu bol opätovne zavedený nesystémový poplatok 15,- EUR/osobu a rok, pričom je zrejmé, že náklady celého systému nesú najmä platiace domácnosti, čo svedčí o **vysokej miere nespravodlivosti systému nakladania s KO**. Poslanci, podnikatelia následne presadili použitie zvozových vozidiel s váhou a podľa vyjadrenia zberovej spoločnosti uzatvárajú na r. 2016 samostatné zmluvy na zber a zvoz ZKO, pričom zber triedených zložiek KO ostáva obci, resp. zabezpečením jej prostriedkami.

Používaním zberového vozidla s váhou sa významne obmedzila zvozová dostupnosť v miestach s úzkymi/zanedbanými uličkami. Narástol podiel domácností, ktorých zvozová vzdialenosť je viac ako 50 m od hranice nehnuteľnosti, vo viacerých prípadoch dosahuje 200-300 m. VZN o poplatkoch za KO a DSO nerieši vôbec dostupové zóny obce, čím zrejme dochádza k diskriminácii nie zanedbateľnej časti pôvodcov KO. VZN nerieši ani motivačné aspekty zníženia poplatku za KO a DSO pre domácnosti, ktoré príkladne triedia KO.

Hodnotenie zvozovej dostupnosti a určenie zón nebolo možné spracovať om tejto správy urobiť, nakoľko je obec dlhodobo nečinná na úseku miestnych a účelových komunikácií podľa cestného zákona (č. 35/1961 Zb.) a súvisiacich všeobecne záväzných predpisov. **Zabezpečenie činností v oblastiach (i) správy komunikácií, (ii) špeciálneho stavebného úradu a (iii) štátneho dohľadu obecným úradom je nulové.** Preto nemožno získať potrebné údaje/informácie o sieti miestnych a účelových komunikácií v obci a ani očakávať nápravu dlhodobo neprijateľného stavu miestnych a účelových komunikácií z hľadiska ich dopravnej obslužnosti (týka sa tiež zimnej údržby a priechodnosti vozidlami záchranných služieb). Oprávnená a pravdepodobne povinná konať v tejto veci je komisia stavebná a územného plánovania pod predsedníctvom poslanca p. V. Nemčeka.

S ohľadom na výzvu Slovenskej agentúry ŽP (z 16.2.2016) treba na zaver pripomenúť, že **žiadny zamestnanec obecného úradu nespĺňa osobitné kvalifikačné predpoklady na výkon štátnej správy vo veciach starostlivosti o ŽP⁴** (zákon č. 525/2003 Z. z.). Patrí sem aj problematika KO a odpadové hospodárstvo, čo je s ohľadom na veľkosť obce a ročné rozpočtové náklady naďalej neakceptovateľné. Čoskoro možno očakávať odpovedajúce sankcie voči obci a prípadné vyvodenie zodpovednosti podľa zákona č. 514/2003 Z. z. a/alebo zákona č. 552/2003 Z. z. Bez určenia finančného, materiálneho a organizačného zabezpečenia v rozpočte obce a súvisiaceho personálneho zabezpečenia môže dôjsť k ďalšiemu významnému ohrozeniu plnenia očakávaných úloh obce na úseku odpadového hospodárstva v roku 2016 a rokoch nasledujúcich.

⁴ Zákon [č. 223/2001 Z. z. o odpadoch](#) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; od 1.1.2016 zákon č. 79/2015 Z. z..

Zákon [č. 184/2002 Z. z. o vodách](#) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) v znení zákona č. 245/2003 Z. z.

Zákon [č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia](#) a ktorým sa dopĺňa zákon č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov (zákon o ovzduší) v znení zákona č. 245/2003 Z. z.

Zákon [č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny](#).

Zákon [č. 139/2002 Z. z.](#) o rybárstve v znení zákona č. 246/2003 Z. z.

Zákon [č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch](#) a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.